

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 8. september 2020

Sagen er behandlet for lukkede døre. Det er forbudt offentligt at gengive, hvad der er foregået i retsmødet, og at offentliggøre navn, stilling eller bopæl eller på anden måde identiteten på nogen af de personer, der er nævnt i sagen.

Sag BS-20880/2020-HJR
(2. afdeling)

F
(advokat Maryla Rytter Wroblewski, beskikket)

mod

M
(advokat Hanne Ziebe, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Familieretten i Glostrup den 24. juni 2019 (BS-15126/2019-GLO og BS-16106/2019-GLO) og af Østre Landsrets 24. afdeling den 20. december 2019 (BS-31686/2019-OLR, BS-31692/2019-OLR, BS-44386/2019-OLR og BS-30953/2019-OLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Marianne Højgaard Pedersen, Lars Hjortnæs, Lars Apostoli og Anne Louise Bormann.

Procesbevillingsnævnets tilladelse til anke til Højesteret er begrænset til at angå spørgsmålet om forældremyndighed og bopæl.

Påstande

Appellanten, F, har gentaget sin principale og subsidiære påstand.

Indstævnte, M, har nedlagt påstand om, at den fælles forældremyndighed over parternes fællesbarn, B, ophæves, og forældremyndigheden tillægges hende, subsidiært at landsrettens dom stadfæstes for så vidt angår spørgsmålet om forældremyndighed og bopæl.

Supplerende sagsfremstilling

I Psykologselskabet ...s forældrekompetenceundersøgelse af 4. december 2019 vedrørende M, som der er henvist til i landsrettens dom, hedder det i konklusionen bl.a.:

"Evnen til at opfatte barnet realistisk

Det er ikke vores vurdering, at M opfatter B realistisk. Det er vores vurdering, at hun ser ham som det lille barn, som hun skal beskytte, men at beskyttertrangen ubevidst udspringer fra hendes eget behov for nærhed og for yngelpleje. Hun synes at få energi til livet ved at befinde sig meget tæt på nogle mennesker, her iblandt hendes mor, hendes børn og hendes veninder, og i voldsom opposition til andre. Vi er ikke i tvivl om, at M elsker B, men vi ser også, at hun objektiviserer ham i sin kamp mod hans far og mod det hun kalder "Systemet".

Evnen til at have realistiske forventninger om de afhængigheds- og følelsesmæssige behov barnet kan dække

Når M udtrykker, at hun har dedikeret sit liv til B, er det vores vurdering, at hun ubevidst forventer hans loyalitet, og at hun forventer, at han vil kunne indfri følelsesmæssige behov hos hende. Det bekymrer os, at M tilsyneladende ubevidst oplever et gensidigt afhængighedsforhold til B.

Evnen til at have realistiske forventninger til barnets mestring

Vi oplever, at M opfatter B realistisk i forhold til hans fysiske/motoriske mestring. Med hensyn til Bs psykiske kompetencer oplever vi, at M synes at have delvis forståelse for, at situationen påvirker ham. M er tilsyneladende ikke i stand til at vurdere og handle i forhold til, hvor stor en psykisk belastning det er for B at opleve forældrenes konflikt.

Evnen til at engagere sig i positivt samspil med barnet

Når vi ser M i samspil med B, ser vi hende være meget aktiv. Vi oplever hende både åben imødekommende – og kontrollerende. Det vi i øvrigt bemærker er, at der i hendes kommunikation med B opstår situationer, hvor han ikke forstår, hvad der er på spil, fordi hun ikke tilpasser sproget til det 2½ år gamle barn.

Når M viser sig positiv, hvilket hun fortrinsvis gør, så får vi en oplevelse af, at hun forstiller sig, at hun optræder unaturligt sprudlende, en-

gageret og imødekommende, nærmest karikeret positiv overfor B. Derfor kan vi være i tvivl om, hvorvidt vi har fået et fuldstændig retvisende billede af M som omsorgsgiver i vores observationer.

Evnen til at føle empati for barnet

I mentaliseringsundersøgelsen har vi set, at Ms mentalisering i høj grad afhænger af, at hun kender en følelse fra sig selv, for at hun kan identificere den hos den anden. Det er vores vurdering, at Ms empati for B i høj grad udspringer fra de ubevidste følelser af smerte, som hun selv har. Hvorfor det er vores vurdering, at der kan være tale om pseudo-mentaliserings, når vi f.eks. hører M fortælle om, at B har behov for hjælp.

Evnen til at spejle og møde barnet følelsesmæssigt relevant

Vi har hørt M spejle Bs lyde. I øvrigt har vi set, at M ikke giver sig selv muligheden for at spejle B, muligvis fordi hun har fokus på at vise sig aktiv og deltagende i legen med ham, og fordi hun ikke får lyttet til B. Hun forholder sig ikke nysgerrigt til de signaler B sender. F.eks. når han synes at betragte hvad der foregår, når han ser mut ud, eller når han i legen giver udtryk for en legetøjsfigurs vrede ved at rynke panden og skære ansigt.

Evnen til at adskille egne følelser fra Bs følelser

Det er ikke vores vurdering, at M adskiller sine egne følelser fra Bs. Det er vanskeligt for M at tale om Bs følelser, uden straks at tale om, hvordan en situation påvirker hende selv. Hun har i glimt vist, at hun selv er meget ked af det, men vi får ikke oplevelsen af, at hun er ked af det på Bs vegne. Vi oplever ikke autenticitet, fordi hun overvejende taler om sine egne følelser, og om hvordan det er, at "systemet" har svigtet B, - og i endnu højere grad har svigtet hende selv.

Evnen til at prioritere dækning af barnets mest grundlæggende behov frem for egne

Vi har på intet tidspunkt set eller haft grund til at antage, at M ikke varetager Bs grundlæggende fysiske og materielle behov. Men når vi ser de videooptagelser som M har begået af B, der ligger frustreret og grædende på gulvet, er det vores vurdering, at M først og fremmest varetager sit eget behov for at forsøge at dokumentere, at B reagerer kraftigt efter samvær. Bs behov ville være at opleve direkte omsorg, i stedet oplever han sin mor filme ham i en situation, hvor han er allermost sårbar.

Evnen til at bære egen smerte og frustration uden at måtte afreagere på B

M fortæller, at hun er i stand til at være stærk og ikke reagere på den uretfærdighed hun oplever, når hendes børn er tilstede. Vi har ikke set

M reagere med frustration direkte overfor B, men det er vores oplevelse, bl.a. når vi læser sagsakter vedr. afhentningssituationer med fogedens mellemkomst, at M har reageret meget uhensigtsmæssigt i Bs påhør.

Evnen til at hjælpe B med følelsesmæssig regulering

I vores egne videoobservationer har vi ikke set M være opmærksom på Bs tilbageholdenhed og tegn på ikke at være helt tilpas, dette taget i betragtning, sammenholdt med det vi har set på hendes egne videoklip, mener vi ikke, at hun er i stand til at hjælpe B med følelsesmæssig regulering. Mentaliseringsundersøgelsen understøtter dette.

Overskud til at skærme barnet i forhold til uhensigtsmæssige oplevelser

M har tydeligvis ikke overskud til at skærme B i forhold til uhensigtsmæssige oplevelser jf. ovenstående.

Mentale og sociale overskud – og netværk

Vi har oplevet at M har et meget stort overskud i forhold til selv at være engageret i samværssagen, og efter hendes eget udsagn, også at have overskud til at lytte til og hjælpe andre forældre i lignende sager.

Det er vores vurdering, at Ms engagement i hendes egen, - og måske også andres samværssag(er) flytter hendes fokus, så hun ikke er i stand til at vurdere Bs behov. Hendes mentale overskud til at sætte sig i hans sted synes at blive svækket af hendes store engagement i sin egen og måske også i andres samværssag(er).

Vi kender ikke hendes sociale netværk, hun beskriver selv, at hun har mange nære veninder, og at hun har et meget tæt forhold til sin mor.

Temperament, rolig, afstemt og afbalanceret?

Vi har ikke oplevet M rolig, afstemt og afbalanceret, tvært imod har vi set hende temperamentsfuld, meget energisk, med et frustrationsniveau, der forhindrer hende i at handle til Bs og til egen fordel.

Evner i forhold til at kunne indgå i et åbent samarbejde med fagpersoner

Det er vores opfattelse, at det er overordentlig vanskeligt for M at indgå i samarbejde med fagpersoner, der ikke deler hendes vurderinger, og som ikke er parate til at imødekomme hendes krav og forventninger.

Udviklingsbehov, hvilke behov har M i forhold til at udvikle tilstrækkelige forældrekompetencer, - og har hun evnen til at gennemgå en sådan udvikling?

Vores vurdering er, at M først og fremmest har behov for at gennemgå en personlig udvikling. Hvis hun lykkes med at overkomme den grundlæggende mistillid hun har til andre mennesker, og følelsen af

ikke at blive mødt og anerkendt, så tror vi på, at hun efterfølgende vil kunne udvikle sine forældrekompetencer.

Der er ikke noget i forhold til Ms kognitive evner, der forhindrer hende i at gennemgå en personlig udvikling eller en udvikling af forældrekompetencer.”

I Psykologselskabet ...s forældrekompetenceundersøgelse af 7. december 2019 vedrørende F, som der er henvist til i landsrettens dom, hedder det i konklusionen bl.a.:

”Evnen til at opfatte B realistisk

Det er vores overbevisning, at F opfatter B realistisk, som det 2½ år gamle barn han er. F giver bl.a. udtryk for, at B ikke til fulde forstår udtalelser, der ikke er henvendt og formuleret til ham og hans kommunikative formåen, men at han fuldt ud opfatter og forstår stemninger. Vi har set F være opmærksom på Bs aktuelle kompetencer, samtidig med, at han også stiller ham udfordringer indenfor hans nærmeste udviklingszone. Både WMC-interviewet, Care Index, PC-ERA og IA-interviewet viser dette.

Evnen til at have realistiske forventninger om de afhængigheds- og følelsesmæssige behov B kan dække

Vi har på intet tidspunkt oplevet, at F har forventet, at B skal kunne dække hans behov. F har ikke givet udtryk for egne behov, men udelukkende forholdt sig til Bs behov. Ligesom han har pointeret, at det aldrig kan være Bs opgave at dække behov hos ham. Han fortæller, at han uden at han fordrer det, eller forventer det, oplever, at B giver ham stor glæde og lykkefølelse.

Evnen til at have realistiske forventninger til Bs mestring

Vi har kun set F have realistiske forventninger til Bs praktiske mestring, f.eks. brug af køkkenredskaber og legetøj.

B er Fs første barn, og han giver udtryk for, at han ikke vil tøve med at søge råd og vejledning. Vi oplever, at han udviser stor sikkerhed med B, og at han har den nødvendige viden til, også at kunne prøve sig frem i nogle situationer, uden at risikere at begå fejltrin. F er også opmærksom på at stille B udfordringer indenfor hans nærmeste udviklingszone, for at sikre Bs udvikling.

Evnen til at engagere sig i positivt samspil med B

Vi har set F engagere sig positivt i samspillet med B. F er i stand til at varetage sin omsorgsrolle samtidig med, at han indgår som fuldgyldig legekammerat for B. To roller som F varetager samtidig, med største naturlighed, både når det drejer sig om at dække Bs behov for sikkerhed,

kærlighed og omsorg, og når det drejer sig om enten at initiere en leg og deltage i den, eller følge Bs initiativer. Vi har set en god vekselvirkning i deres fælles aktiviteter, mellem at det er F der har fulgt B, og omvendt.

Evnen til at føle empati for B

Ud fra de tre mentaliseringstests (LEAS, RME og Ekmans billedtest) er det vores vurdering, at F kan handle empatisk ud fra andre emotioner og perspektiver, og at han forstår andres tanker, intentioner, emotioner og mål, også når disse er forskellige fra hans egne, og at han rummer disse. Det er således vores overbevisning, at F er i stand til at læse Bs signaler og handle empatisk og passende overfor ham.

Vi har set F trøste B, og at B beredvilligt har ladet sig trøste, og hurtigt er blevet glad igen.

Evnen til at spejle og møde B følelsesmæssigt relevant

Vi har vurderet, at F gennem sin barndom har erhvervet sig indre arbejdsmodeller for at være en lydhør, kærlig og omsorgsgivende far.

I videoobservationerne har vi set, at F spejler og møder B relevant i forhold til hans følelser, ønsker og behov.

Evnen til at adskille egne følelser fra Bs følelser

Igen kan vi henvise til mentaliseringsundersøgelsen, hvoraf det tydeligt fremgår, at F har en tilfredsstillende mentaliseringsevne, og han fint skelner andres følelser fra sine egne.

F er i stand til at tale helt specifikt om Bs følelser, uden at inddrage sine egne. Når han taler om sine egne følelser, vedrører det hans bekymring for Bs trivsel og udvikling, hvis han fortsat skal bo hos sin mor, og hans brændende ønske om at have en tæt relation til sin søn.

Evnen til at prioritere dækning af Bs mest grundlæggende behov frem for egne

Når vi har set B og F sammen, har vi oplevet ham tilsidesætte egne behov for at dække Bs, både hans behov for aktivitet, hans emotionelle behov og hans mere fysiske og praktiske behov.

Resultatet af SRS-II-testen, som vurderede Fs sociale kompetencer, viste at F ligger indenfor normalområdet. Han er venlig og udadvendt, og er god til at opfatte og reagere på sociale cues. Det er derfor vores vurdering, at B, sammen med ham, ikke er i fare for at opleve social isolation, men at han tværtimod vil opleve at kunne få hjælp og guidning i forhold til at danne tætte venskabsrelationer. Ligesom han hos F vil opleve en positiv tilgang til andre. Hvor både han selv og andre vil opleve sig blive værdsat og være betydningsfulde.

Vores vurdering er, at F fuldt ud vil være i stand til at give B en tryk og stabil hverdag, som vil sikre B trivsel og udvikling.

Evoen til at bære egen smerte og frustration uden at måtte afreagere på B
 Personlighedstesten viste os, at F ikke har tendens til at opleve negative følelser, såsom frygt, tristhed, forlegenhed, vrede, skyld og afsky, hvilket stemmer overens med vores oplevelse af ham. Testen viste også, at F gerne vil hjælpe andre, hvilket er træk som også B vil profitere af. Det er vores vurdering, at F er i stand til at sætte sin egen smerte og frustration på "hold", når han er sammen med B. Vi har ikke set ham være fortvivlet eller ked af det i samvær med B, og vi har hørt ham være bevidst om, at det er vigtigt for B, at han ikke oplever negative udtalelser, hverken om situationen generelt, eller om hans mor. Den største frygt F har er, at han ikke vil kunne få en stabil relation til B, hvis han fortsat skal have bopæl hos sin mor. En frygt der på ingen måde kommer til udtryk, når han er sammen med B.

Personlighedstesten viste også, at F – sådan som vi også har oplevet ham, - er et samvittighedsfuldt menneske, som er beslutsom, punktlig og pålidelig, hvilket vi ser som en kvalitet i forhold til at skabe en tryk og stabil base for et barn.

...

Evoen til at hjælpe B med følelsesmæssig regulering
 Med udgangspunkt i Fs mentaliseringssevne, vurderer vi, at F er i stand til at hjælpe B med at regulere hans følelser, både når det gælder vrede, tristhed eller eksalteret glæde eller ophidselse. Interviewene med F har vist os, at han er opmærksom på at være på forkant, og sikre, at B ikke når at blive alt for ked af det, eller alt for ophidset.

Overskud til at skærme B i forhold til uhensigtsmæssige oplevelser
 Det er vores vurdering, at F har det nødvendige mentale overskud, og overblik, til at skærme B for uhensigtsmæssige oplevelser. Fs egen frustration og usikkerhed for nuværende, vil givetvis forhindre ham i at handle formålstjenligt i alle situationer. Vores vurdering er, at han, når B er tilstede, undgår at bringe ham i uhensigtsmæssige situationer. Han fortæller f.eks., at han undgår at få øjenkontakt med Bs mor i overleveringssituationer for at forhindre at der opstår skænderier, når B er tilstede.

...

Mentale og sociale overskud – og netværk
 F har givet udtryk for, at han har et solidt netværk, og at hans nærmeste familie giver ham en uvurderlig støtte i den nuværende situation, -

både mental opbakning og praktisk hjælp. F fortæller, at han bruger meget tid på den verserende sag, og at han har brug for at tale med nogen om den. Han har søgt professionel hjælp, i form af samtaler, blandt andet for at få mulighed for at tale om andet end konflikten med Bs mor, når han er sammen med venner.

Temperament, rolig, afstemt og afbalanceret?

....

F er måske til tider en smule usikker på, om det han gør, er det rigtige, han synes at have behov for at blive bekræftet i, at han handler hensigtsmæssigt, når det gælder i forhold omkring B. Han henter hjælp hos relevante fagpersoner, når han er i tvivl. I samspil med B oplever vi ham ikke usikker. F har givet udtryk for, at han ikke har oplevet usikkerhed i sit professionelle liv, og at han heller ikke mere gør det i forhold til B.

Den usikkerhed han tidligere har oplevet i forhold til forælderrollen, oplever han ikke mere.

Evner i forhold til at kunne indgå i et åbent samarbejde med fagpersoner

Fra undersøgelsens begyndelse har vi oplevet F meget imødekomende. Han spørger, hvis der er noget, han er usikker på, og vi har oplevet at han viser stor tillid til, at fagpersoner, rådgivere, pædagoger og psykologer yder en tilfredsstillende og retfærdig indsats.

Fagpersoner vil muligvis opleve F som en smule utålmodig, han tøver ikke med at rette henvendelse, hvis der er noget han har brug for hjælp til, eller svar på. Vi har oplevet, at han altid viser forståelse for, at han kan blive nødt til at vente på svar.

Udviklingsbehov, hvilke behov har F i forhold til at udvikle tilstrækkelige forældrekompetencer, - og har han evnen til at gennemgå en sådan udvikling?

....

Vi har oplevet ham nysgerrig og begærlig efter at lære om børneopdragelse og børns udvikling. Det er ikke vores oplevelse, at han aktuelt har behov for hjælp og vejledning i forhold til at udvikle tilstrækkelige forældrekompetencer, men at han kan have behov for hjælp og vejledning for at forstå og hjælpe B, når han for tiden reagerer med tristhed eller tilbageholdenhed, sådan som vi har set ham gøre.

Det er vores vurdering, at F overordnet set har rigtig gode forældrekompetencer på alle områder. Han vil være den, der til fulde kan sikre Bs trivsel og udvikling i et trykt omsorgsmiljø.

Det er vores vurdering, at B kan få behov for en følelsesmæssig bearbejdning af de oplevelser han har haft af forældrenes konflikt, og i den forbindelse ser vi F, som den vigtigste deltager, f.eks. i forbindelse med legeterapi.”

Efter afsigelsen af den indankede dom, hvorefter B skulle have samvær med sin far F i nærmere bestemte tidsrum hver onsdag og hver anden weekend, blev der gennemført samvær ti gange, indtil Familieretten i Lyngby den 28. februar 2020 traf afgørelse om fuldbyrdelse af samværet med tvangsbøder og fastsatte erstatningssamvær. Der blev herefter gennemført samvær en gang.

Den 27. marts 2020 traf Familieretshuset i henhold til forældreansvarsloven afgørelse om, at F midlertidigt skulle have forældremyndigheden over B, mens sagen om forældremyndighed blev behandlet, hvilket samtidig betød, at B også skulle have bopæl hos ham. I begrundelsen for afgørelsen hedder det:

“Vi har lagt afgørende vægt på, at Z Kommune har oplyst, at B har brug for en stabil hverdag, idet B er flyttet meget rundt med M, og samtidig er kommunen bekymret for de gentagne skift B udsættes for og hvad den manglende stabilitet kan betyde for Bs trivsel og udvikling på både kort og længere sigt. Vi har i forlængelse heraf tillagt det væsentlig betydning, at kommunen har vurderet, at F sagtens kan varetage B, og der er ingen bekymring omkring Fs forældreevne.

Vi har også lagt afgørende vægt på, at det fremgår af forældrekompetenceundersøgelsen, at F har rigtige gode forældrekompetencer på alle områder, og vil være den, der til fulde kan sikre Bs trivsel og udvikling i et trygt omsorgsmiljø samt give B en tryk og stabil hverdag. Vi har i forlængelse heraf tillagt det væsentlig betydning, at det vurderes, at F har det nødvendige mentale overskud, og overblik, til at skærme B for u hensigtsmæssige oplevelser samt tilsidesætte sine egne behov for at dække Bs behov.

Vi har endvidere lagt afgørende vægt på, at både Y Kommune og Z Kommune har vurderet, at bekymringen primært består i Ms samlede forældrekompetencer og hendes evne til at adskille egne behov fra Bs samt bekymring om M formål at spejle ham følelsesmæssigt.

Endeligt har vi lagt vægt på, at Z Kommune har oplyst, at forældrene har et ekstremt dårligt samarbejde, og kommunen er bekymret for om M vil respektere en afgørelse om midlertidig bopæl hos F, hvorfor kommunen vurderer, at en afgørelse om midlertidig forældremyndighed for

nødvendig for at opretholde den nødvendige ro og stabilitet omkring B, særligt så B kan få en fast rutine i institution.

Vi vurderer derfor, at der af hensyn til B er et aktuelt behov for, at F har forældremyndigheden midlertidigt for at skabe ro, forudsigelighed og stabilitet omkring B. Vi bemærker, at F ud fra sagens oplysninger vurderes til bedst at sikre samarbejdet imellem forældrene samt sikre Bs kontakt til begge forældre.

Det forhold, at M har oplyst, at hverken kommunen eller retten fandt, at der var sådan en bekymring, at bopælen eller forældremyndigheden skulle tilfalde F og der efterfølgende ej heller er igangsat støtteforanstaltninger eller lignende til hende, kan ikke føre til et andet resultat.”

Den 1. april 2020 afsagde Familieretten i [en jysk by) kendelse om, at B skulle udleveres til F. I begrundelsen hedder det bl.a.:

”Efter det oplyste, herunder navnlig at M tilbageholder barnet, er der grundlag for at antage, at fuldbyrdelse skal ske ved umiddelbar magt, jf. retsplejelovens § 456 r, stk. 5.

Det er ikke muligt at tilbageholde M, jf. retsplejelovens § 456 r, stk. 5, 1. pkt. Det er derfor nødvendigt at gennemføre fuldbyrdelsen ved at afhente barnet, jf. § 456 r, stk. 5, 2. pkt.

Det fremgår imidlertid af sagen, at Bs opholdssted er ukendt, og at han ikke er på den registrerede adresse. Retten afventer derfor nærmere oplysninger om Ms og Bs opholdssted.”

M udleverede den 6. maj 2020 B til F.

Familieretshuset traf den 2. juni 2020 afgørelse om ikke at fastsætte et midlertidigt kontaktbevarende samvær for M med B. I begrundelsen hedder det bl.a.:

”Vi har lagt afgørende vægt på de oplysninger, som fremgår af Familierettens kendelse af 1. april 2020 vedr. fuldbyrdelse af Familieretshusets afgørelse af 27. marts 2020, ...

Vi har også lagt afgørende vægt på en række oplysninger, som fremgår af den mellemkommunale underretning sendt fra (en jysk by) Kommune til Københavns Kommune af 30. april 2020. Heraf fremgår det bl.a., at M den 30. marts 2020 går under jorden med B, og at der er tale om en sag præget af højt konfliktniveau mellem forældrene.

Vi har også lagt vægt på oplysningerne om, at det fra Y Kommune ved fraflytning blev vurderet, at deres bekymring primært består i Ms samlede forældrekompetence og hendes evne til at adskille egne behov fra Bs samt bekymring for, om hun formår at spejle B følelsesmæssigt.

Vi har lagt vægt på forældrenes egne oplysninger i sagen, herunder særligt Ms oplysning om, at hun har forsøgt at skærme B fra konflikter i det som, efter Ms synspunkt, må betegnes som en højkonfliktsag.

...

Endelig har vi lagt vægt på Københavns Kommunes oplysninger, herunder særligt kommunens oplysninger om, at det ikke er deres opfattelse, at F vil modsætte sig samvær, men at han vil være ked af, hvis det ikke er overvåget, henset til at M har været gået under jorden med B. Vi har også lagt vægt på, at kommunen oplyser, at de kan dele Fs bekymring.

...

Vi har herunder også lagt vægt på, at kommunen oplyser, at de på baggrund af den sagshistorik, som kommunen er i besiddelse af, ikke kan afvise en bekymring omkring, om M vil gå under jorden med B igen, hvis hun fik chancen.

Vi mener på den baggrund, at der er begrundet tvivl om, at det vil være bedst for B, at der fastsættes midlertidigt kontaktbevarende samvær.

Vi vurderer derfor, at det vil være bedst for B, at der ikke bliver fastsat et midlertidigt kontaktbevarende samvær, mens vi behandler samværs-sagen, idet der er behov for en yderligere belysning af barnets perspektiv, inden vi tager stilling til samværet.

..."

Ved dom af 10. juli 2020 stadfæstede Familieretten ved Københavns Byret Familieretshusets afgørelse af 27. marts 2020. I begrundelsen hedder det bl.a.:

"Retten lægger til grund, at M, således som også anført i Glostrup Rets dom af 24. juni 2019, som stadfæstet af Østre Landsret ved dom af 20. december 2019, var Bs primære omsorgsperson, og at B alene havde haft sparsomt samvær med sin far, F. Retten finder derfor ikke, at der den 27. marts 2020 i lyset af det kortere tidsperspektiv, som en midlertidig afgørelse om forældremyndighed må træffes ud fra, var grundlag for at træffe afgørelse om, at den midlertidige forældremyndighed skulle tillægges F.

Uanset det anførte finder familieretten efter en samlet vurdering af sagens oplysninger, at det under de omstændigheder, som nu foreligger i sagen, vil være bedst for B, at han bliver boende hos sin far, og at F således opretholder den midlertidige forældremyndighed, jf. forældreansvarsloven § 4, jf. § 26. ...

Retten har ved afgørelsen lagt vægt på den tid, der er gået, siden B den 6. maj 2020 blev udleveret til sin far, samt på oplysningerne om, hvordan B nu har det hos sin far, herunder senest oplysningerne i udtalelse af 29. juni 2020 fra Bs nuværende børnehave og oplysningerne af 29. juni 2020 fra Københavns Kommune."

I den udtalelse af 29. juni 2020 fra Bs børnehave, der henvises til i Familierettens begrundelse, hedder det bl.a.:

"Tilknytning til forældrene

B virker tryk og glad når han er sammen med far. Far er opmærksom på at få givet B solcreme på om morgenen. Han er samarbejdsvillig og imødekommende også i kontakten med personalet.

Vi har kun mødt mor en enkelt gang, hvor hun kom uanmeldt for at sige hej til B. Mor gav udtryk for at hun savnede B og ikke var kommet for at skabe splid.

Han fortalte åbent om sin situation og at hun ikke havde set B i 1,5 måned. B virkede forvirret over besøget, men også glad for at se sin mor.

...

Børnehavens oplevelse af forældrenes samarbejde

Det er et yderst begrænset kendskab vi har til forældrenes samarbejde. Efter mors besøg i børnehaven, var far indstillet på, at mor og B skulle se hinanden, men at det skulle ske ifølge aftale. Vi taler udelukkende med far om Bs daglige trivsel.

Fars kæreste ... kommer nogle gange og henter. B er glad for at blive hentet af hende.

Andre forhold

Vi mener B er kommet godt i gang i børnehaven. Han har en stabil og rolig dagligdag med faste rutiner og legeaktiviteter. Vi ser en positiv udvikling ifht. det sociale samspil med de andre børn."

I den udtalelse af 29. juni 2020 fra Københavns Kommune, der henvises til i Familierettens begrundelse, hedder det bl.a.:

"BBU [Borgercenter Børn og Unge] traf den 26. maj 2020 afgørelse om at opstarte en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50. Det fremgår af begrundelsen, at det er BBU's vurdering, at det kan antages, at B kan have et behov for særlig støtte. Det er BBU's vurdering, at B de seneste 6-7 måneder har haft et omtumlet liv, hvor hans mor er flyttet rundt med ham. Samtidig har BBU lagt vægt på de mange henvendelser og underretninger fra M herunder, at det er beskrevet i Ms forældrekompetenceundersøgelse, at hun har svært ved at regulere B følelsesmæssigt, og BBU's bekymringer går derfor på om B kan have taget følelsesmæssig skade af den manglende regulering af hans følelser og derfor kunne have behov for særlig støtte efter servicelovens § 52".

Familieretshuset har endnu ikke truffet afgørelse om Ms samvær med B.

Anbringender

F har supplerende anført navnlig, at det vil være bedst for B, at den fælles forældremyndighed ophæves og tillægges ham, idet der er tydelige holdepunkter for at antage, at forældrene ikke vil kunne samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Det vil også være bedst for B, at han får forældremyndigheden alene, subsidiært at B får bopæl hos ham, fordi han er den forælder, der bedst evner at sikre B en stabil og tryk opvækst med kontakt til begge forældre.

M har udøvet grov samværschikane, og på trods af både byrettens og landsrettens klare advarsel til M om, at fortsat samværschikane ville medføre tvivl om, hvorvidt hun var den rette til at tage vare på B, er det fortsat efter både byrettens og landsrettens dom. Efter at forældremyndigheden blev midlertidigt overført til ham i marts måned, udleverede M først B den 6. maj 2020.

Ms og hans forældrekompetencer er blevet belyst ved flere sagkyndige undersøgelser, hvis konklusioner kan lægges til grund. Ms forældrekompetencer og evner til at samarbejde er således utilstrækkelige.

At han efter at have fået tillagt forældremyndigheden midlertidigt har insisteret på, at et samvær mellem M og B skal være overvåget af en relevant myndighed, er rimeligt i lyset af, at M i foråret 2020 gik under jorden med B.

Det er ubestridt og i øvrigt veldokumenteret, at B er knyttet til sin far. Det er tidligere blevet belyst ved sagkyndige erklæringer, at han har en god forældre-evne og kan tilbyde B stabile rammer. De foreliggende oplysninger om Bs trivsel siden 6. maj 2020 peger også i denne retning.

Han har gode samarbejdsevner. Han har søgt at fremme, at Familieretshuset får etableret et overvåget samvær mellem B og M.

Selv om M har været Bs primære omsorgsperson, er der mange indikationer på, at hun ikke formår at løfte forældreopgaven.

M har supplerende anført navnlig, at hun, mens B boede hos hende, var bedre til at sikre Bs kontakt til sin far, end F har været til at sikre Bs kontakt med sin mor i de sidste næsten fire måneder, hvor B har haft bopæl hos sin far.

Hun har ikke udøvet samværschikane, og hver gang der har været uregelmæssigheder med samværet, har hun forsøgt at få etableret erstatningssamvær for faderen. Hun har af og til tvivlet på, hvor godt B trivedes hos faderen, hvilket har ført til nogen tilbageholdenhed med at overlade B til faderen, men overordnet set har hun med få undtagelser overholdt samværsaftalerne. Kontakten med

faderen, før den fælles forældremyndighed blev midlertidigt ophævet, har da også været tilstrækkelig til, at B har knyttet sig til sin far.

Hun har indtryk af, at B nu har fået et godt forhold til Fs nye kæreste. Når det sammenholdes med, at B er blevet ældre og for eksempel ikke længere skal ammes, har hun ikke længere betænkeligheder ved, at B har samvær med sin far. Tværtimod har hun den grundlæggende holdning, at B trives bedst, når han har en god kontakt til begge sine forældre. Det er derfor, hun nu er meget bekymret for sin søns fremtid, idet B efter den 6. maj 2020, hvor han fik bopæl hos sin far, for første gang har været effektivt afskåret fra kontakt til sin ene forælder i næsten fire måneder.

F har siden den 6. maj 2020 demonstreret en ligegyldighed over for Bs behov for kontakt med sin mor.

Den foreliggende undersøgelse vedrørende hendes forældrekompetence dateret 4. december 2019 er problematisk på flere punkter, og dens konklusioner kan ikke lægges til grund.

Hun bor nu i Y-by. B har fået en stabil og rolig dagligdag med faste rutiner og legeaktiviteter i børnehaven. Hun vil derfor medvirke til, at B kan blive i denne børnehave, hvis han får bopæl hos hende.

Retsgrundlag

Forældreansvarslovens § 4 lyder således:

”§ 4. Afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal have fokus på, at afgørelser skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold.”

I forarbejderne til bestemmelsen hedder det bl.a. (Folketingstidende 2006-07, tillæg A, lovforslag nr. L 133, s. 4483):

”Opfattelsen af, hvad der er bedst for barnet, vil givetvis ændre sig med tiden og afhænger af, hvilket barn der er tale om. Vurderingen af "barnets bedste" skal derfor altid ske ud fra en individuel vurdering af det enkelte barns forhold - herunder barnets egen indstilling - sammenholdt med den viden og det erfaringsgrundlag, der i øvrigt foreligger eller kan bibringes sagen i form af f.eks. børnesagkyndig sagkundskab. Begrebet skal til enhver tid tolkes som den bedst tænkelige løsning for det enkelte barn.

Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der tages hensyn til hovedprincipperne i lovforslaget; at et barn har ret til to forældre, hvilket indebærer, at forældrene skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, og dels ved at samarbejde om væsentlige beslutninger om barnet. Dette ansvar kommer også til udtryk ved, at begge forældre skal være med til at sikre, at samværet med den forælder, som barnet ikke bor hos, kan virkeliggøres.

Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal det fortsat indgå som et moment, om den ene forælder uden rimelig grund hindrer den anden forælders kontakt til barnet. Dette forhold anses således som en vigtig del af vurderingen af, hvad der er bedst for barnet.”

Forældreansvarslovens § 11 lyder således:

”§ 11. Er forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, ikke enige om forældremyndigheden, træffes der afgørelse om, hvorvidt den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af dem skal have forældremyndigheden alene. Den fælles forældremyndighed kan kun ophæves, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. ...”

I forarbejderne til bestemmelsen er anført bl.a. (Folketingstidende 2006-07, tillæg A, lovforslag nr. L 133, s. 4471 og s. 4486):

”Det er en stor belastning for barnet, såfremt den ene forælder konstant hindrer den anden forælders kontakt til barnet og vanskeliggør et samarbejde om barnet. I de tilfælde, hvor samværschikane påvises, skal retten - uanset at barnet hidtil har haft bopæl hos den pågældende forælder - overveje at ændre afgørelsen om barnets bopæl (eller overføre forældremyndigheden) til den anden forælder, hvis denne må anses som bedre egnet til fremover at varetage samarbejdet omkring barnet og sørge for, at kontakten til den anden forælder bliver opretholdt.

...

Skyldes konflikterne omkring samarbejdet og barnet, at den ene forælder uden påviselig grund har forsøgt at hindre den anden forælders kontakt til barnet, må retten anlægge et fremtidsorienteret perspektiv ved vurderingen, af hvad der er bedst for barnet. Det må således tillægges stor vægt, hvem af forældrene, der har bedst evne til at samarbejde og dermed på længere sigt kan sikre barnets samvær med den anden forælder.”

Bestemmelsen blev bl.a. ændret ved lov nr. 600 af 18. juni 2012. I det pågældende lovforslags bemærkninger hedder det bl.a. (Folketingstidende 2011-12, tillæg A, lovforslag nr. L 157, s. 25):

“Den foreslåede formulering af § 11, 2. pkt., er en mindre ændring af bestemmelsen. Afsættet for vurderingen af, om den fælles forældremyndighed skal ophæves, er fortsat forældreansvarslovens overordnede intention om at fastholde forældrenes fælles ansvar for barnet, bl.a. gennem et udgangspunkt om fælles forældremyndighed. Afgørelsen skal tage udgangspunkt i, hvad der er bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4, og i, om der er konkrete holdepunkter for, at forældrene ikke vil kunne samarbejde om barnet til barnets bedste. Det kræves således efter § 11 fortsat ikke, at der er enighed mellem forældrene om samtlige spørgsmål vedrørende barnet. Det centrale er, om forældrene kan håndtere deres eventuelle uenigheder på en sådan måde, at det ikke går ud over barnet.

Det foreslås, at de kriterier og hensyn, som inddrages i vurderingen af spørgsmålet om ophævelse af den fælles forældremyndighed efter de gældende regler, fortsat skal inddrages, da disse forhold også vil have betydning for samarbejdspotentialen. ...

Hertil kommer, at retten efter den foreslåede nyaffattelse af § 11, 2. pkt., kun kan ophæve den fælles forældremyndighed, hvis der er holdepunkter for, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Det betyder, at der skal kunne påvises konkrete holdepunkter for, at forældrene må antages ikke at kunne samarbejde - også fremadrettet - til bedste for barnet. Dette vil afhænge af en konkret vurdering, hvor det kan tillægges betydning, i hvilken grad forældrene kommunikerer med hinanden om barnet og barnets forhold, idet kommunikationen skal kunne danne fundament for et egentligt samarbejde. Fælles forældremyndighed må således forudsætte, at forældrene realistisk set er i stand til sammen og inden for rimelig tid at blive enige om spørgsmål om barnet, og at forældrene ikke mere regelmæssigt har behov for myndighedernes hjælp til at kunne træffe beslutninger om barnet, og uden at der opstår vedvarende konflikter. Manglende tillid til den anden forælder eller manglende vilje til eller evne til at være fleksibel og tilpasse sin egen opfattelse til den anden forælders opfattelse kan indikere, at fælles forældremyndighed ikke er bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4.

Skyldes konflikterne omkring samarbejdet og barnet, at den ene forælder uden påviselig grund har forsøgt at hindre den anden forælders

kontakt til barnet, skal retten fortsat anlægge et fremtidsorienteret perspektiv ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet. Det tillægges således stor vægt, hvem af forældrene, der har bedst evne til at samarbejde og dermed på længere sigt kan sikre barnets kontakt til den anden forælder.”

Højesterets begrundelse og resultat

Højesteret tiltræder, at M gennem en længere periode har udøvet grov samværschikane. Højesteret finder, at den dermed forbundne manglende indbyrdes tillid og kommunikation mellem forældrene om Bs forhold giver holdepunkter for at antage, at forældrene også på længere sigt vil være ude af stand til at samarbejde om Bs forhold. Højesteret finder derfor, at det er bedst for B, at den fælles forældremyndighed ophæves.

Af de grunde, som landsrettens mindretal har anført, finder Højesteret endvidere, at det er bedst for B, at forældremyndigheden tillægges faderen F, sådan at B får bopæl hos ham. Denne vurdering er bestyrket ved forløbet, efter at landsretten afsagde dom. F må på det foreliggende grundlag antages at være den af forældrene, som har den klart bedste evne til at få fremtidige samværsordninger til at fungere, således at B vil kunne have en god kontakt med begge sine forældre.

Højesteret tager herefter Fs principale påstand til følge.

THI KENDES FOR RET:

Den fælles forældremyndighed over B, født den 19. januar 2017, ophæves, og forældremyndigheden tillægges hans far, F, alene.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for nogen af retterne til den anden part eller til statskassen.